

1. VRSTE STAVBNEGA POHIŠTVA

🎯 Ob zaključku strokovnega vsebinskega sklopa *Stavbno pohištvo* boš sposoben:

- ↪ opisati in skicirati sestavne dele okna in vrat,
- ↪ skicirati in risati okna in vrata v skladu z osnovnimi konstrukcijskimi pravili,
- ↪ pri delu upoštevati osnovne merske standarde masivnega lesa, veznih elementov,
- ↪ izbrati ustrezno okovje iz katalogov,
- ↪ nastavlјati, uporabljati in vzdrževati orodja in strojno opremo,
- ↪ izdelati okno in vrata,
- ↪ delati v delavnici v skladu s pravili varnega dela in varovanja okolja.

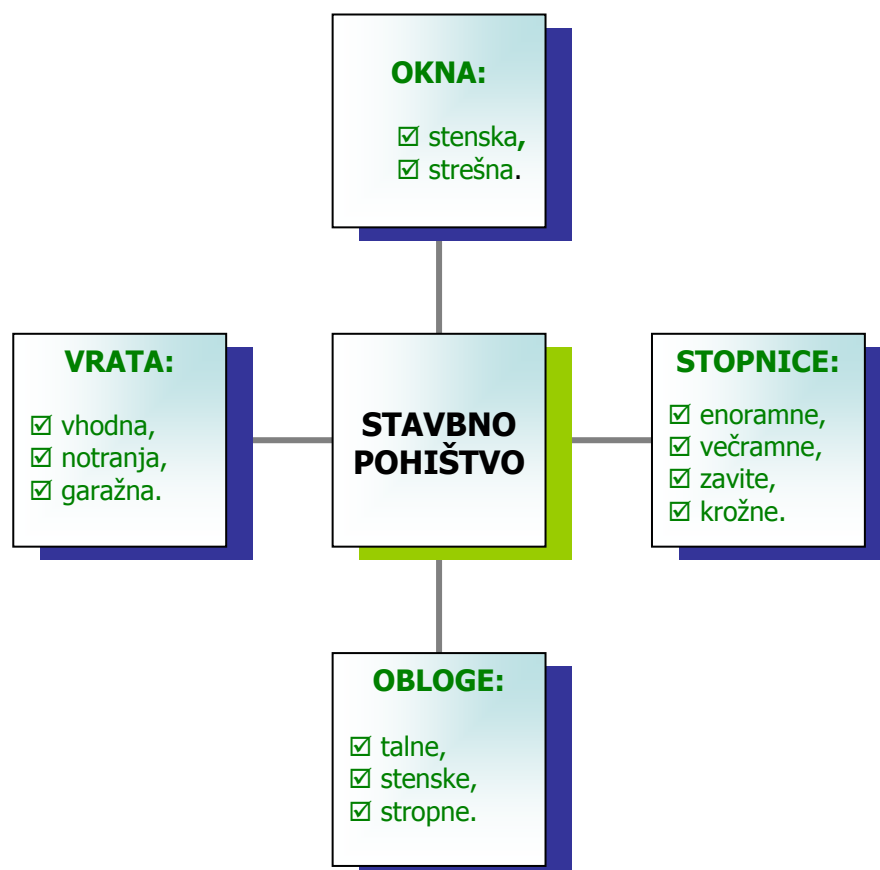
Vaje

1. Ali imaš kakšne izkušnje glede stavbnega pohištva? Napiši kaj zanimivega.

2. Nalepi slike okna in vhodnih vrat, ki so ti najbolj všeč (izreži iz časopisa, prospekta...)

🎯 Na začetku bomo stavbno pohištvo razdelili v zaokrožene enote z namenom, da spoznamo vrste stavbnega pohištva in nekatere osnovne izraze. Spoznali bomo vrste in pomen stavbnega pohištva, značilnosti stavbnega pohištva in pojme, ki so standardizirani. Poudarek bo na oknih in vratih.

Stavbno pohištvo je pohištvo, s katerim se opremljajo stavbe v zadnji fazi gradnje.

Slika 1. Razdelitev stavbnega pohištva

»Obleka naredi človeka, okna in vrata pa hišo«

1.1. POMEN STAVBNEGA POHIŠTVA

Vrata in okna imajo svoj zgodovinski izvor daleč v zgodovini človeštva.

Vrata so že zdavnaj pomenila več kot samo omogočanje vstopa v hišo. Bila so in so še vedno nekak »statusni simbol«. V starih mestnih jedrih in gradovih se še danes bohotijo bogato okrašena (ornament) vhodna vrata, ki predstavljajo kulturno dediščino mesta ali pokrajine.

V zadnjih desetletjih pa morajo vrata razen estetskih lastnosti biti tudi varna pred vlomi, imeti morajo zadostno toplotno in hrupno izolativnost.

Notranja vrata ločujejo posamezne prostore v hiši.

Okna so bila včasih majhna, zaradi čim manjših toplotnih izgub. Danes so okna večja, saj je osnovni namen oken prepuščanje svetlobe v prostor.

Sodobne konstrukcije omogočajo, da so kljub temu energijsko varčne.

Okna omogočajo tudi prezračevanje prostorov, ki je lahko kontrolirano ali nekontrolirano (prepih). Varujejo tudi pred vdorom vode v notranjost stavbe.

Pri **zimskih vrtovih** stavbno pohištvo poveča udobnost bivanja in stik človeka z naravo.

Stopnice omogočajo premagovanje višinskih razlik, ki nastajajo v objektih ali v naravi.

Obloge se vgrajujejo v stavbo z namenom, da prostore polepšajo, jih toplotno in zvočno izolirajo in izboljšajo udobnost bivanja.

Vaje

3. Na poti v šolo ali po mestu, opazuj vhodna vrata in zapiši svoja opažanja, npr. glede oblike, ohranjenosti, odpiranja, površinske zaščite, posebnih dekorativnih dodatkov, poskusi izvedeti zgodovino teh vrat oz. stavbe,....

4. Skica izbranih vrat (lahko tudi digitalna fotografija):

Vaje

Razmisli in napiši.

5. Zakaj sušimo les za okna in vrata na 10-14% vlažnosti?

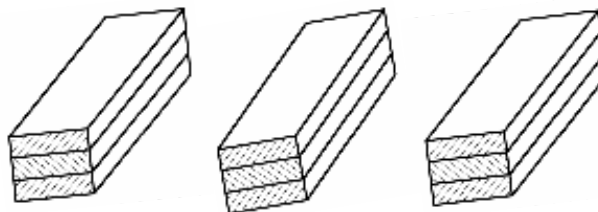
6. Kakšna lepila bi prišla v poštev za slojno lepljenje lesa?

7. Opiši, kako bi lahko poskrbel za protivlomno zaščito vhodnih vrat?

8. Skiciraj dolžinsko zobato vez.

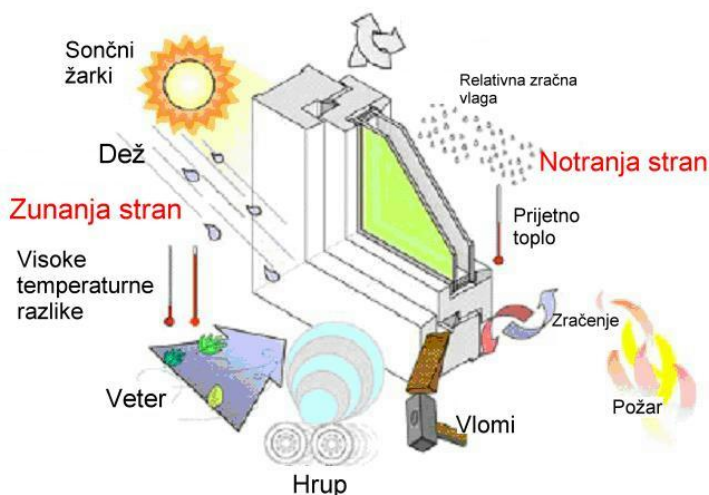
1.2. ZNAČILNOSTI STAVBNEGA POHIŠTVA

- ↪ Okna in vhodna vrata morajo zagotavljati določeno toplotno in hrupno izolativnost in protivlomno varnost.
- ↪ Površinska zaščita oken in vhodnih vrat mora biti odporna na vremenske vplive (dež, veter, sonce...).
- ↪ Okna in vhodna vrata morajo biti izdelana v skladu s standardi, ki določajo dovoljeno prepustnost vode, zraka in ustrezno protivlomno varnost, kar se dokazuje s certifikati.
- ↪ Talne obloge se preizkušajo na obrabno odpornost.
- ↪ Zaradi nevarnosti zvijanja se les okenskih in vratnih okvirjev lepi po debelini v sloje (običajno tri). Sredinski sloj je lahko slabše kvalitete in dolžinsko spojen.

Slika 2. Lepljenci

- ↪ Les za izdelavo oken in vrat mora biti najboljše kakovosti in brez napak. Tekstura mora biti radialna (sredice).
- ↪ Les za okna in vrata mora biti posušen na višjo ravnovesno vlažnost in sicer na 10-14%.

Slika 3. Vplivi okolja na okna in vhodna vrata

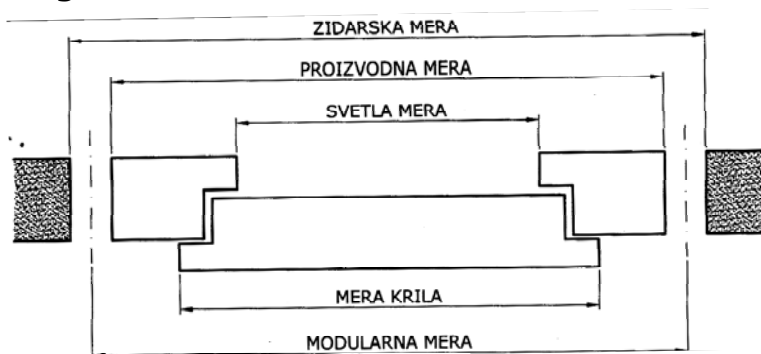
1.3. STANDARDIZACIJA OKEN IN VRAT

Čeprav se stavbno pohištvo že v veliki meri izdeluje po naročilu, kljub temu obstajajo določena pravila, ki so dogovorjena z namenom, da lahko poteka komunikacija med:

- mizarjem in kupcem,
- mizarjem in projektantom (npr. arhitektom),
- mizarjem in zidarjem.

Najpogosteje prideta v poštev naslednja dogovora:

1. Vgradne mere:

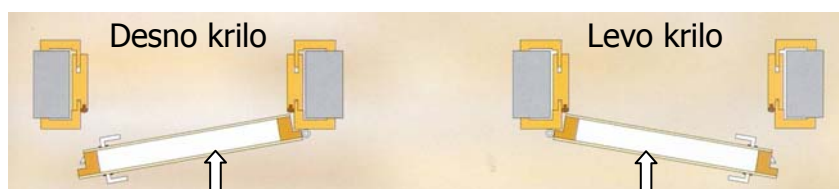
Slika 4. Vgradne mere oken in vrat

Primer komunikacije:

- **projektant (arhitekt)** je na načrtu stavbe določil velikost okna; 7M/9M – torej je modularna mera 700mm/900mm,
- **zidar** bo pustil v zidu za 10mm večjo odprtino, torej širine 710mm in višine 910mm - zidarska mera,
- **mizar** bo izdelal za 10mm ožje in nižje okno, torej 690mm širine in 890mm višine – mizarska mera.

Mera krila in svetla mera sta pogojena s samo konstrukcijo okna ali vrat.

2. Smer odpiranja vratnih, okenskih kril:

Slika 5. Smer odpiranja vrat

Smer odpiranja določimo tako, da pogledamo, na kateri strani krila je nasadilo.

9. Izračunaj proizvodno mero, če je projektant (arhitekt) določil modularno mero **8M/21M**.

10. Določi smer odpiranja vrat in oken v razredu, kjer se trenutno nahajaš.

Vprašanja za ponavljanje snovi

1. Kateri lesni izdelki spadajo pod stavbno pohištvo?
2. Po katerih lastnostih se stavbno pohištvo loči od bivalnega pohištva?
3. Katerim vplivom okolja so izpostavljena okna in vrata?
4. Kakšen je pomen oken in vrat za stavbo in kakšen za stanovalce?
5. Katere vgradne mere pri oknih in vratih so standardizirane?
6. Kako po standardu določimo smer odpiranja oken in vrat?